

ปัญหาสิ่งแวดล้อมกับสุขภาพอนามัย

วรวิทย์ ทัดดากร *

ปัจจุบันปัญหาสิ่งแวดล้อมกำลังกลายเป็นปัญหาที่สำคัญมากของทุกประเทศ ทำให้มีการตื่นตัวเกี่ยวกับผลกระทบสิ่งแวดล้อมซึ่งกำลังจะเป็นอันตรายถึงขั้นวิกฤตองค์การสหประชาชาติได้จัดให้มีการประชุมในเรื่องสิ่งแวดล้อมของโลก⁽¹⁾ ซึ่งมีแนวโน้มที่จะเป็นวิกฤตการณ์สิ่งแวดล้อมเป็นพิษ เช่นเดียวกับวิกฤตการณ์พลังงาน วิกฤตการณ์ประชากร และอื่น ๆ ที่เป็นวิกฤตการณ์ของโลก รัฐบาลไทยได้ประกาศในปี พ.ศ. 2532 เป็นปีเริ่มต้นแห่ง “ปีแห่งการพิทักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม” เน้นประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารให้ประชาชนทราบปัญหา และมีจิตสำนึกในเรื่องสิ่งแวดล้อม เพื่อจะได้มีส่วนร่วมเข้ามาช่วยแก้ไขปัญหานี้ และเพื่อเป็นการสนองนโยบายอนามัยโลก รัฐบาลไทยได้ประกาศในปี 2533 เป็นปีอนามัยสิ่งแวดล้อม โดยมีคำขวัญว่า “ร่วมใจจัดมลพิษ เสริมสร้างชีวิตและอนามัย” เพื่อให้ประชาชนได้ตระหนักถึงความสำคัญของสิ่งแวดล้อม และร่วมกันอนุรักษ์คุ้มครอง และพัฒนาสิ่งแวดล้อมอย่างต่อเนื่อง โดยมุ่งหวังให้ประชาชนทุกคนมีสุขภาพดี

สิ่งแวดล้อมคือ สภาวะและอิทธิพลต่าง ๆ ที่มีอยู่รอบตัวเรา ซึ่งมีผลต่อการดำรงชีวิต การวิวัฒนาการของร่างกายและพฤติกรรม ส่วนสุขภาพอนามัย คือ สภาวะความสมบูรณ์ของร่างกาย จิตใจ และสังคม โดยปราศจากโรคหรือความพิการต่าง ๆ และสามารถดำรงตนอยู่ในสังคมได้ด้วยดี

ร่างกายของคนเราจะถ่ายทอดตามกรรมพันธุ์ซึ่งเปลี่ยนแปลงไม่ได้ ส่วนสิ่งแวดล้อมของคนเราจะมีการเปลี่ยนแปลง

อยู่ตลอดเวลา ทั้งโดยธรรมชาติหรืออิทธิพลจากคนเราเอง ถ้าความสัมพันธ์ของคนเราแต่ละคนกับสิ่งแวดล้อมเป็นที่น่าพอใจ ก็จะทำให้ผู้นั้นมีร่างกายสมบูรณ์ไม่มีโรค (Eugenic) แต่ถ้าตรงกันข้าม ก็จะทำให้ผู้นั้นมีร่างกายไม่สมบูรณ์และมีโรค (Dysgenic)⁽²⁾

สิ่งแวดล้อมอาจแบ่งออกเป็น 4 พวก ใหญ่ ๆ คือ⁽³⁻⁵⁾

1. สิ่งแวดล้อมทางกายภาพ (physical environment) หมายถึงสิ่งแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับสิ่งที่มีขนาด, รูปร่าง, วัตถุ, สถานที่, แรงงาน หรือพลังงานต่าง ๆ เช่นสิ่งแวดล้อมของโรงงานอุตสาหกรรม สภาพของความร้อน และแสงสว่างในการทำงาน
2. สิ่งแวดล้อมทางเคมี (Chemical environment) หมายถึงสิ่งแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับสิ่งต่าง ๆ ที่มีลักษณะทางเคมีได้แก่ สารเคมี และก๊าซต่าง ๆ ที่อยู่รอบตัวเรา ซึ่งอาจจะเป็นอันตรายต่อสุขภาพได้
3. สิ่งแวดล้อมทางชีวภาพ (Biological environment) หมายถึง สิ่งแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับสิ่งที่มีชีวิตทั้งหลายทั้งที่มองเห็นด้วยตาเปล่า และที่มองไม่เห็นด้วยตาเปล่า เช่น เชื้อไวรัส, แบคทีเรีย, พยาธิ, แมลง, สัตว์และมนุษย์ สิ่งแวดล้อมทางชีวภาพนี้ บางชนิดก็มีประโยชน์ในการเสริมสร้างสุขภาพอนามัย บางชนิดก็ก่อให้เกิดโทษ
4. สิ่งแวดล้อมทางเศรษฐกิจและสังคม (Socio-economic environment) หมายถึงสิ่งแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับลักษณะทางสังคม ขนบธรรมเนียมประเพณี ความเชื่อถือตลอดจน

* ภาควิชาเวชศาสตร์ป้องกันและสังคม คณะแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ฐานะความเป็นอยู่และอาชีพ ซึ่งมีส่วนทำให้เกิดโรคต่าง ๆ มากขึ้น หรือช่วยบั่นทอนสุขภาพอนามัยได้

สิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ข้างต้นมีผลต่อสุขภาพอนามัย และการเกิดโรคของคนเรา สาเหตุของปัญหาสิ่งแวดล้อมเป็นพิษ หรือเกิดมลภาวะต่าง ๆ สืบเนื่องจากสาเหตุที่สำคัญ ได้แก่ การเพิ่มประชากรอย่างรวดเร็ว การเจริญก้าวหน้าทางด้านวิทยาศาสตร์ และอุตสาหกรรม⁽⁶⁾ ทำให้การใช้ทรัพยากรธรรมชาติขยายตัวมากขึ้น โดยขาดความรู้ความสนใจในการรักษาสภาพสิ่งแวดล้อม จึงก่อให้เกิดปัญหาดังกล่าวยุติผลทำให้คนเรามีสุขภาพอนามัยเสื่อมลงเกิดโรคภัยไข้เจ็บต่าง ๆ ตามมา

เราอาจจำแนกสาเหตุของการเกิดโรคที่พบได้บ่อย ๆ และส่วนมากป้องกันได้โดยการจัดสุขภาพและควบคุมสิ่งแวดล้อมให้ถูกสุขลักษณะ⁽⁷⁻⁹⁾ ในหัวข้อต่าง ๆ ดังต่อไปนี้ ได้แก่ การจัดหาน้ำดื่ม น้ำใช้ให้พอเพียง, การกำจัดขยะ, การ

กำจัดน้ำโสโครก, การสุขาภิบาลสถานที่อาบน้ำสาธารณะ, การสุขาภิบาลอาหารและเครื่องดื่มต่าง ๆ, การควบคุมแมลงและสัตว์พาหะ, การสุขาภิบาลที่พักอาศัย, การกำจัดสิ่งขี้ถ่ายของร่างกาย, การควบคุมอันตรายจากยาฆ่าแมลงและยาปราบศัตรูพืช, มลภาวะอากาศและเหตุรำคาญ และการสุขาภิบาลกัมมันตรังสี

โดยที่สิ่งแวดล้อมมีผลกระทบต่อสุขภาพของทุกคน ดังนั้นจึงเป็นการสมควรอย่างยิ่งที่ทุกคนจะได้ให้ความสนใจและให้ความร่วมมือช่วยกันในการแก้ไขปัญหามลภาวะสิ่งแวดล้อมอย่างจริงจัง ในส่วนของรัฐควรจะมีมาตรการเข้มงวดในการควบคุมป้องกันสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ไม่ให้เสื่อมโทรมลงไป สนับสนุนประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสาร รวมทั้งให้สุขศึกษาแก่ประชาชนทั่วไปให้ทราบปัญหา และมีจิตสำนึกในสิ่งแวดล้อม เพื่อจะได้มีส่วนร่วมเข้ามาช่วย แก้ไขปัญหานอกจากนี้ รัฐควรส่งเสริมการค้นคว้าวิจัยในด้านสิ่งแวดล้อมมากขึ้น

อ้างอิง

1. วิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและการพลังงาน กระทรวง , กองสนเทศ และส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม,สำนักงานคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ. วันสิ่งแวดล้อมโลก. 2515.
2. ศึกษา ภมรสติติย์. เอกสารคำสอนมนุษย์นิเวศวิทยา แผนกวิชาเวชศาสตร์ป้องกันและสังคม คณะแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2519. 118-20
3. ไพบุลย์ โล่ห์สุนทร. ระบาดวิทยา (Epidemiology for the health science) กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2524.
4. Abramson JH. Survey Methods in Community Medicine. An Introduction to Epidemiological and Evaluative Studies. 2nd ed. New York : Churchill Livingstone, 1979. 4-16.
5. WHO World Health Organization. Environmental Health Criteria 27 : Guidelines on Studies in Environmental Epidemiology. Geneva. World Health Organization, 1983. 25-35
6. เลสเตอร์ อาร์ บราวน์, ลินดา สตาร์ค, บรรณาธิการ. สภาวะโลกวิกฤต. พิชิต ลิขิตกิจสมบูรณ์, ผู้แปล. โครงการจัดพิมพ์คปไฟ มูลนิธิโครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2532. 1-36
7. ชมรมเวชศาสตร์ป้องกันแห่งประเทศไทย. การประชุมสัมมนา “ระบาดวิทยา และการป้องกันโรค” ระหว่างวันที่ 25-29 เมษายน 2531.
8. มหิตลอคอุลยเดช กรมหลวงสงขลานครินทร์ สมเด็จพระราชบิดา เจ้าฟ้า, ปฏิบัติการ สุขาภิบาล. อนุสรณ์กระทรวงสาธารณสุข. พระนคร : โรงพิมพ์ไทยเกษม, 2505. 265-70
9. Winslow C E A. The cost of sickness and the price of health. In : Hamlon John J. ed. Principle of Public Health Administration. 4th ed. Saint Louis : C.V. Mosby, 1964. 1-28